

**Výroční zpráva o činnosti České národopisné
společnosti, z. s.,
za rok 2024**

Zpracoval a předkládá PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.,
předseda ČNS, z. s.

Praha 2025

Úvod

Česká národopisná společnost, z. s. (dále ČNS), jež přímo navazuje na Národopisnou společnost československou založenou v roce 1895, si udržuje svou přirozenou roli vrcholného profesního sdružení českých etnologů a etnoložek i v 21. století. Soupis jednotlivých aktivit vykonaných v průběhu kalendářního roku 2024 dokládá, že ČNS plnila i v tomto roce aktuální úkoly a požadavky vycházející z jejího dominantního postavení v rámci oboru etnologie.

Výroční zpráva je rozdělena do tematických kapitol podle jednotlivých oblastí činnosti ČNS a shrnuje nejdůležitější informace o aktivitách ČNS a dosažených výsledcích v roce 2024.

Poděkování patří všem členkám a členům Hlavního výboru ČNS, kteří se v roce 2024 podíleli na řízení činnosti společnosti a přispěli tak významnou měrou k plnění úkolů, které si ČNS každoročně klade a které vycházejí z jejích stanov. Hlavní výbor v roce 2024 pracoval ve složení vzešlém z voleb, které se uskutečnily na Valném shromáždění ČNS na podzim roku 2023 a v jeho složení nedošlo k žádným změnám. ČNS jako organizace ve svých aktivitách i v roce 2024 pokračovala v neztenčené míře a realizovala celou řadu publikačních, konferenčních, popularizačních a dalších akcí. Zvláště významného mezinárodního úspěchu dosáhla ČNS v roce 2024 opětovným působením v Evaluačním orgánu Mezivládního výboru UNESCO pro zachování nemateriálního kulturního dědictví, které bude pokračovat až do roku 2027.

Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS

Hlavní výbor ČNS (HV) je po Valném shromáždění druhým nejvyšším orgánem České národopisné společnosti, z. s., a řídí její činnost v období mezi Valnými shromážděními, která se konají vždy jednou za tři roky.

Na Valném shromáždění v září 2023 byl zvolen HV ČNS ve složení: PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (předseda ČNS), PhDr. Jana Pospíšilová, Ph.D. (místopředsedkyně), Mgr. Marta Kondrová (vědecká tajemnice), PhDr. Mgr. Magdalena Maňáková, Ph.D. (pokladní), Mgr. Josef Urban (pověřen agendou GDPR), PhDr. Roman Malach, Ph.D. (pověřen agendou digitalizace a pasportizace dotazníků), PhDr. Martin Novotný, Ph.D. (pověřen správou webových stránek ČNS), PhDr. Jana Poláková, Ph.D. (pověřena agendou spolupráce s dopisovateli), PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (pověřen agendami Národopisného věstníku a mezinárodní spolupráce).

HV ČNS se v roce 2024 sešel v souladu se Stanovami na čtyřech jednáních: 11. března 2024 v Brně na půdě detašovaného pracoviště Etnologického ústavu AV ČR, 5. června 2024 na půdě Etnologického ústavu AV ČR v Praze; 11. září v Muzeu regionu Boskovicka v Boskovicích a konečně 3. prosince v Národním muzeu v přírodě, Hanáckém muzeu v přírodě, v Příkazích u Olomouce.

HV ČNS na svých jednáních řešil důležité otázky a problémy spjaté s činností ČNS, přičemž o své činnosti a rozhodnutích informoval členy ČNS v rámci pravidelně vydávaného *Zpravodaje České národopisné společnosti*, který je zveřejňován mj. na webových stránkách ČNS (viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>) a rozesílán členům e-mailovou poštou. Kromě hlasování členů HV ČNS během pravidelných jednání hlasovali jeho členové během roku 2024 též per rollam – tento způsob hlasování představuje důležitý prostředek sloužící k zabezpečení větší flexibility v rozhodování HV o neodkladných otázkách v mezidobí mezi pravidelnými jednáními HV.

Česká národopisná společnost, z. s., pokračovala, zastupována členy HV, ve spolupráci s *Radou vědeckých společností České republiky*. O své činnosti v roce 2023 informoval tuto instituci v lednu 2024 předseda ČNS Jiří Woitsch pomocí pravidelné Roční zprávy o činnosti vědecké společnosti – zpráva obsahovala informace o 23 výstupech. O činnosti v roce 2024 pak byla Rada vědeckých společností ČR informována Roční zprávou v lednu 2025 – tato zpráva obsahovala informace o 18 výstupech, což dokládá, že ČNS kontinuálně vykazuje vysoký počet odborných aktivit. Plenární zasedání Rady vědeckých společností ČR se uskutečnilo 17. dubna 2024 a ČNS na něm zastupovat předseda Jiří Woitsch.

Členská základna

K 31. prosinci 2024 evidovala ČNS celkem 185 řádných a čestných členů, 2 členy mimořádné a 22 členů kolektivních. Výše členské základny se pohybuje na setrvalé úrovni, úbytek členek a členů, ke kterému dochází převážně z důvodu úmrtí (v roce 2024 bohužel zemřeli 3 členové/členky společnosti), je nahrazován přijímáním nových členek a členů ČNS zpravidla z řad studentů a čerstvých absolventů oborů, jejichž počet však bohužel v posledních letech na všech relevantních vysokých školách v ČR dramaticky klesá. V roce 2024 byli přijati dva noví členové ČNS. Kontrola placení členských příspěvků a revize členské základny v několika předchozích letech vedla ke stabilizaci členské základny, nicméně v roce 2024 byli i tak tři členové vyškrtnuti z důvodu neplacení členských příspěvků a jedna členka ČNS bohužel

ukončila členství z vlastního rozhodnutí. Setrvalým problémem, který vyžaduje enormní nasazení členů a členek HV ČNS pověřených příslušnými agendami, je nízká a chaotická „platební morálka“ členstva při úhradě členských příspěvků.

Vztahy s jednotlivými institucemi-kolektivními členy jsou na velmi dobré úrovni, svědčí o tom mj. poskytování výtisků z vlastní produkce pro recenzní účely *Národopisného věstníku*, možnost pořádat jednání HV v daných institucích (Etnologický ústav AV ČR, Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích, Národní muzeum v přírodě – Hanácké muzeum v přírodě) či spolupráce se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti, Muzeem jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Ústavem evropské etnologie FF MU v Brně při přípravě konferencí a seminářů.

Publikační aktivity

Vydavatelská činnost ČNS zahrnuje jako každý rok vydávání vlastního odborného periodika, *Národopisného věstníku* (NV), vycházejícího od roku 1906 (informace o časopisu lze najít na stránkách <https://narodopisnyvestnik.cz/>).

NV je periodicky (2x ročně) vydávaný vědecký recenzovaný časopis, který je určen členům ČNS a odborné veřejnosti. Vědeckou kvalitu příspěvků garantuje redakční rada složená ze zástupců předních domácích a zahraničních etnologických pracovišť v muzejní, univerzitní i akademické sféře, studie podléhají oboustranně anonymnímu recenznímu řízení (2 oponenti). *Národopisný věstník* byl v roce 2015 zařazen do databáze ERIH+, v roce 2018 do databáze SCOPUS, což lze považovat za mimořádný úspěch v mezinárodním měřítku a ocenění vysokých odborných kvalit periodika. V roce 2018 byla podepsána smlouva s databází EBSCO, ve které jsou zpřístupňovány fulltextové obsahy časopisu. V roce 2020 byla podepsána smlouva s Knihovnou Akademie věd ČR, která zveřejňuje fulltextové obsahy časopisu v Digitální knihovně KNAV. Časopis je publikační platformou i pro mladé badatele, doktorandy, ale také pro studenty etnologie publikováním jejich článků, které vznikají na základě terénních výzkumů financovaných z dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky. Otiskováním příspěvků dopisovatelů České národopisné společnosti je rozšiřována pramenná základna etnologického bádání.

Národopisný věstník ročník XLI (83), číslo 1 byl vydán k 20. červnu 2024. Elektronická forma byla uveřejněna na internetových stránkách časopisu. První číslo časopisu v roce 2024 obsahuje studie z oblasti nemateriální kultury zaměřené na jevy lidové religiozity a výročních zvyků, které plní své funkce v současném společenském a kulturním životě vesnice. Jde o tyto oddíly

– Studie: Markéta Holubová: Kontinuita, proměna, zánik nebo obnova poutní tradice v České republice pohledem etnologie; Jan Blažek: Obnova tradic a jejich proměna na příkladu svatodušních obřadů na Moravě a ve Slezsku; Zuzana Beňušková: Transformácia tradičnej ľudovej kultúry v suburbiách Bratislavy a jej postavenie v rámci Bratislavského samosprávneho kraja. Jako Materiálové studie byly uveřejněny: Kateřina Nečacká: Sonda do religiozity členů Římskokatolické církve a Českobratrské církve evangelické na Rusavě a jejich vzájemných vztahů; Jiří Mačuda: Posvícení ve Výrovicích na Znojemsku. K současnému stavu obyčejové tradice na jihomoravské vesnici; Jana Poláková: Znovuobjevený velikonoční zvyk z Lužné na Vsetínsku. Tradiční oddíl Příspěvky dopisovatelů obsahoval Tři příspěvky Rudolfa Kůse o rukodělné výrobě v Pošumaví. Personalie zahrnuly nekrolog Odešla Monika Tauberová a jubilejní články K významnému životnému jubileu profesora Leoša Šatavu; Proč lidé tančí? Daniele Stavělové k jubileu; Blanka Petráková jubilující. Mezi Recenzemi knih se objevily: Tato knížka byla nejmilejší zábavou... Špalíčky kramářských tisků z etnografické podsbírky Moravského zemského muzea. I. díl; Péče o památky na Valašsku v letech 1850 až 1938. Číslo má 133 stran textu.

Jako Supplementum k prvnímu číslu Národopisného věstníku 2024 byl vydán *Zpravodaj komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení*, která pracuje při ČNS. Redakčně byl připraven Romanem Tykalem, předsedou komise, a Miroslavem Válkou. Zpravodaj obsahuje jsou písemnou podobou referátů přednesených na odborné konferenci Výzdoba a nápisové datace venkovských staveb, konané u příležitosti 170 let od narození spisovatelky Terézy Novákové dne 10. května 2023 v Litomyšli. Konference zde proběhla díky spolupráci se zdejším Regionálním muzeem a jako další dlouhodobý spolupřátel byl Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno. Zpravodaj má 83 tiskových stran a byl distribuován v tištěné i elektronické podobě.

Národopisný věstník ročník XLI (83), číslo 2 byl realizován ve druhé polovině roku 2024 a k 15. prosinci 2024 byla vydána jeho tištěná forma. Elektronická forma byla uveřejněna na internetových stránkách časopisu. Číslo obsahuje texty zaměřené na různorodé jevy tradiční kultury, jež se staly součástí života soudobé společnosti. Obsahuje následující Studie – Martina Pavlicová–Lucie Uhlíková: Tradice a její konceptuální křižovatky: hudební a taneční folklor v českých zemích jako výzkumná otázka; Alena Křížová: Obnova krojů v brněnských městských částech a Mariia Kazmyrchuk: The Religiousness of Ukrainian Refugees in Slovakia as an Indicator of Their Adaptive Potential to Cultural Integration. Jako Materiálové studie byly otištěny – Jitka Petřeková: Od pasekářského hospodářství k muzejní expozici: historický vývoj

usedlosti čp.201 z Velkých Karlovic v kontextu rodinné paměti a Martin Drozda: Raabizace a její vliv na proměnu vesnické zástavby na Hané. Příklad vesnic Rolsberk a Velký Týnec. V Personáliích byly uveřejněny dva nekrology: Rozloučení se Zdeňkem Tempírem a Ohlédnutí za Marií Brandstetetrovou. Jubilejní články připomněly životní výročí těchto kolegů a kolegů: Zdravice k životnímu jubileu Viery Sedlákové; Pilný, přímý a bez fatalismu. Sedmdesátník Jan Rychlík; Blahopřání Romaně Habartové a Jak ten čas letí... K životnímu jubileu Martiny Pavlicové. Mezi Recenzemi knih se objevilo dílo oceněné v rámci ankety České národopisné společnosti O nejúspěšnější počin v oboru za rok 2023 Moravská lidová fajáns 1750–1880 v Moravském zemském muzeu v Brně. Další recenzované publikace jsou: Lidové podmalby na skle ve sbírkách Ostravského muzea; Stratené skvosty lemkovskej architektury a Sousedé. Migrace Poláků do Česka a Čechů do Polska po roce 2004. V závěru čísla byly uveřejněny dvě fotografie, jedna z předávání cen České národopisné společnosti na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici 29. června 2024 a druhá z tradičního setkání českých a slovenských etnologů na Velké Javořině 26. října 2024. Číslo má 128 stran textu.

V rámci zkvalitňování publikačních standardů časopisu NV, zavedení DOI identifikátorů a v zájmu zvýšení dostupnosti časopisu odborné i laické veřejnosti byly v červnu 2023 plně zprovozněny nové samostatné webové stránky Národopisného věstníku na adrese <https://narodopisnyvestnik.cz/>. K dispozici jsou na nich aktuální čísla NV, archiv časopisu včetně všech digitalizovaných čísel od počátku vydávání i pravidla publikování pro autory a další důležité informace o časopisu. Stránky fungují i v plnohodnotné anglické verzi.

ČNS v roce 2024 i nadále vydávala *Zpravodaj ČNS*, interní spolkovou tiskovinu informující o aktuálním dění v ČNS, která je publikována třikrát ročně (č. 1 vyšlo v březnu, č. 2 v červnu a č. 3 v prosinci 2024). Členům ČNS je *Zpravodaj* distribuován elektronicky pomocí e-mailů. *Zpravodaj ČNS* je také vyvěšen na webových stránkách společnosti (<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>). Webové stránky ČNS zároveň přináší řadu informací nejen o dění v ČNS (důležité dokumenty, informace o orgánech ČNS, přihláška, informace ve vztahu k GDPR, informace o činnosti komisí ČNS, informace o Dárcovském fondu atd.), ale stránka slouží též jako významná a otevřená platforma pro sdílení informací o dění v celém oboru a příbuzných disciplínách. Pravidelně jsou zde zveřejňovány nejen *Zpravodaje ČNS*, ale i informace o aktuálních odborných akcích, výstavách, vydávaných publikacích, konferencích a seminářích. Na stránkách jsou uvedeny výsledky jednotlivých ročníků Ankety ČNS a Studentské ceny ČNS.

Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

V roce 2018 byl díky daru PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., zřízen dárcovský Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc. Jeho účelem je podpora etnografických terénních výzkumů na území České republiky pro vysokoškolské studenty oboru etnologie. Fond je zaměřen jak na etnografické výzkumy jevů materiální kultury (vesnické stavitelství, lidový oděv, strava, transport, malovýrobní zemědělství, domácí a řemeslná výroba, lidové a zlidovělé umění), tak nemateriálních kulturních jevů výročního a rodinného obyčejového cyklu, lidové religiozity a léčitelství. Vzhledem k modernizaci života ve vesnickém i městském prostředí lze u zmíněných jevů sledovat jejich vývoj provázený novými funkcemi, jež odpovídají současným životním formám. Základním kritériem při výběru soudobých kulturních forem bude však jejich vazba na tradici.

Udělení finanční podpory studentům z dárcovského fondu je podmíněno zpracováním výzkumného projektu (ideový záměr, termín, lokalizace a finanční náklady výzkumu) v češtině, který student předloží do 30. listopadu roku, jenž předchází roku vlastního výzkumu, Správní radě fondu. Více informací o fondu lze nalézt na webových stránkách České národopisné společnosti – viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/darcovsky-fond>.

Správní rada fondu tvoří tři zástupci ČNS (předseda, vědecký tajemník a vybraný člen/členka HV ČNS), jeden zástupce Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a jeden zástupce Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Vzhledem ke změnám ve složení HV ČNS a reformě Ústavu etnologie FF UK (aktuálně Ústav etnologie, středoevropských a balkánských studií) byla na jednání HV ČNS 8. prosince 2023 zvolena nová pětičlenná Správní rada Dárcovského fondu ve složení: PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (předseda ČNS), Mgr. Marta Kondrová (vědecká tajemnice ČNS), PhDr. Martin Novotný, Ph.D. (člen HV ČNS), doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (ÚEE FF MU Brno), PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D. (ÚESEBS FF UK Praha). Dozorčí rada dárcovského fondu je totožná s kontrolní komisí ČNS ve složení: PhDr. Zuzana Čermáková, Ph.D., PhDr. Roman Doušek, Ph.D., Mgr. Jan Pohunek, Ph.D. Dlouholetý člen Správní rady Dárcovského fondu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (ÚEE FF MU Brno) požádal o uvolnění z funkce ke dni 30. 6. 2024. Hlavní výbor ČNS proto na svém jednání dne 5. 6. 2024 zvolil na jeho místo vedoucího Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně doc. PhDr. Daniela Drápalu, Ph.D., který byl jmenován členem Správní rady ke dni 1. 7. 2024.

K 30. listopadu 2023 byl do soutěže o podporu přihlášen projekt studentů Hugo Chmelaře (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy) a Kláry Bystroňové (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy): „Local Knowledge System“ u Romů na sídlištích v oblasti Chomutova, který nebyl vybrán k podpoře. V roce 2024 proto neprobíhala podpora žádného studentského výzkumu, dokončovány byly práce na výzkumech a publikačních výstupech podpořených v předchozích letech. Výstupy z výzkumů podpořených v minulých letech byly publikovány v Národopisném věstníku č. 1, 2024 (<https://narodopisnyvestnik.cz/cz/article/itm-2939336>), další jsou připraveny k publikaci pro rok 2025.

Ke dni 30. listopadu 2024 obdržela ČNS jednu žádost o podporu studentských výzkumů financovaných z Dárcovského fondu Aleny Plessingerové a Josefa Vařeky, kdy Josef Procházka předložil projekt Stát se textem: formování, udržování a hierarchie performerských identit v kontextu české Slam Poetry. Správní rada fondu konstatovala, že předložený projekt je zpracován velmi dobře, obsahově je zajímavý, jeho tematické zaměření ovšem nekoresponduje s filozofií dárcovského fondu. Pro rok 2025 tedy nebyl k podpoře vybrán žádný projekt.

Webové stránky

Důležitým nástrojem prezentace aktivit České národopisné společnosti jsou již několik let její webové stránky (www.narodopisnaspolecnost.cz). Kromě členů společnosti je stále více využívají studenti i laičtí zájemci o obor etnologie, jakožto i o tradiční lidovou kulturu, její dokumentaci a prezentaci.

V roce 2015 Česká národopisná společnost zprovoznila zcela nové webové stránky, jejich drobné úpravy probíhaly i během roku 2024. Webové stránky jsou určeny k informování o ČNS jako základní odborné oborové organizaci a o její aktuální činnosti. Jsou členěny do několika základních kategorií:

- AKTUALITY (Knihy, Výstavy, Konference, semináře, Zpravodaj ČNS, Ostatní) – tato část obsahuje aktuální zprávy o nových knihách, výstavách atd., jsou zde vyvěšeny Zpravodaje ČNS,
- O SPOLEČNOSTI – týká se organizačních záležitostí ČNS, informuje o historii ČNS, o jejích členech, o členech HV, lze zde najít přihlášku do ČNS atd.,
- DÁRCOVSKÝ FOND – informuje o dárcovském Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.,

- VIRTUÁLNÍ BADATELNA – obsahuje odkazy na digitalizované časopisy, na sestavené bibliografické databáze a dotazníky ČNS, dále se zde ukládají do archivu články zveřejněné původně v oddílu Aktuality,

Členové ČNS jsou průběžně vyzýváni pomocí *Zpravodaje ČNS* k zasílání aktuálních informací o nově vydaných publikacích, o připravovaných a probíhajících výstavách, o pořádaných konferencích a seminářích či dalších akcích, na nichž se podílejí a jež korespondují se zásadami činnosti ČNS, do kategorie Aktuality. Spolupráce se členy ČNS v této oblasti probíhá velmi dobře. O chod webových stránek se v roce 2024 jako hlavní odpovědná osoba staral člen HV Martin Novotný.

Průběžně je v rámci spolkového webu aktualizována elektronická databáze (přímo dostupná na adrese <https://cns.tritius.cz/>) umožňující vyhledávání bibliografických záznamů o etnologických statích publikovaných v oborových etnologických časopisech, případně národopisně koncipovaných statí v jiných odborných tiskovinách. ČNS se prostřednictvím tohoto projektu snaží reagovat jednak na nedostupnost starších bibliografií, jednak na chybějící soupisy mnohých centrálních, regionálních i lokálních tiskovin, které přinášely v minulosti na svých stránkách národopisně koncipované texty.

Bibliografická databáze je provozována v prostředí knihovního systému Tritius, který splňuje standardy RDA a MARC21, má zajištěn trvalou online podporu, aktualizaci a je možné jej používat přes webové rozhraní odkudkoliv. Na konci roku 2024 obsahovala databáze 16 619 bibliografických záznamů a jedná se o největší, nejmodernější a zároveň zdarma dostupnou oborovou národopisnou bibliografii v ČR. Databáze však vyžadovala kontinuální správu, kontrolu záznamů, upgrade a zejména průběžné doplňování o další bibliografické záznamy. V roce 2024 tak proběhla částí stávajících záznamů, jejímž cílem bylo jednak doplňování chybějících údajů, jakými jsou jména osob a formální opravy. Další důležitá část aktivit byla zaměřena na zredukování interní duplicity, která se týkala asi jednoho procenta stávajících údajů a v doplnění nových 285 záznamů se sborníků a regionálních časopisů do bibliografie s dodržením katalogizačních pravidel. Databáze je prostřednictvím Virtuální badatelny na webových stránkách ČNS bezplatně a volně přístupná všem zájemcům o studium tradiční lidové kultury bez omezení.

E-mailová adresa info@narodopisnaspolecnost.cz funguje jako kontakt pro dotazy z řad laické veřejnosti, které se členové ČNS snaží průběžně zodpovídat.

Anketa České národopisné společnosti

Organizací *Ankety o nejvýznamnější počin v oboru za uplynulý kalendářní rok* se ČNS snaží systematicky oceňovat odborné aktivity rozvíjené v oboru za poslední kalendářní rok – a tím i dle svých možností a sil přispět k popularizaci jednotlivých výstupů, které mnohdy neprávem zůstávají odbornou i laickou veřejností opomíjeny. Děje se tak ve třech kategoriích: Publikace; Výstava, expozice; Projekt, akce, konference.

Administrací ankety byla v roce 2024 nově pověřena členka HV Marta Kondrová, anketa byla vyhodnocena na jednání HV 5. června 2024. Do hlasování se zapojilo celkem 56 členů ČNS (51 individuálních a 5 kolektivních). Ceny byly vítězům a vítěžkám předány v rámci 79. mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici 29. června 2024.

V roce 2024 byly oceněny tyto odborné aktivity z roku 2023:

V kategorii publikace: Kalinová, Alena. *Moravská lidová fajáns 1750–1880 v Moravském zemském muzeu v Brně: Moravian Folk Faience 1750–1880 in the Moravian Museum in Brno*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2023.

V kategorii výstava, expozice: *Kdo nemá kožucha, zima mu bude! Zimní kroj a krojové součásti ze Slovácka*. Slováké muzeum v Uherském Hradišti 12. 10. 2023–4. 2. 2024.

V kategorii projekt, akce, konference: „*Living Uncertainty*“. 16. mezinárodní kongres SIEF, který se uskutečnil v termínu 7.–10. 6. 2023 v Brně. Pořadatelé: Etnologický ústav AV ČR, Ústav evropské etnologie FF MU v Brně a Národní ústav lidové kultury.

Čestnou cenu Pěti rudých růží se HV ČNS rozhodl za rok 2023 udělit: za realizaci mezinárodní konference „*Living Uncertainty*“. 16. mezinárodní kongres SIEF, a to s ohledem na mimořádný přínos největšího kongresu pro rozvoj oboru v České republice.

Studentská cena České národopisné společnosti

HV ČNS se rozhodl podpořit vědeckou práci mladých badatelů a vyhlásil pro rok 2024 již poosmé *Studentskou cenu České národopisné společnosti*, a to ve dvou kategoriích – pro nejlepší bakalářskou a nejlepší diplomovou práci. Práce následně zhodnotila komise složená z členů HV ČNS, která také určila hlasováním svých členů vítěze. Cena byla předána v rámci 79. mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici 29. června 2024.

V kategorii bakalářských zvítězila práce práce studentky Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně Vanesy Valovičové: *Výzdoba nádražních budov na Moravském Slovensku tradiční ornamentikou*.

V kategorii diplomové práce nebyla cena za rok 2024 udělena.

Dopisovatelé

Také v roce 2024 pokračovala ČNS v úsilí o revitalizaci dopisovatelské sítě, které se věnovala členka HV pověřená touto agendou Jana Poláková. Dopisovatelé jsou dobrovolníci, ČNS jejich spolupráci nijak nehonoruje, nicméně i tak se průběžně daří získávat další zájemce o tuto činnost přispívající k dokumentaci a zachovávání kulturního dědictví ČR. Dopisovatelská síť prošla v průběhu let 2022–2023 rozsáhlou revizí z důvodu zjištění aktivních a neaktivních členů, a proto v roce 2024 již byla poměrně stabilní. K 31. 12. 2024 tak ČNS evidovala 165 aktivních dopisovatelů. V roce 2024 byl dopisovatelům rozeslán dotazník k tématu zřizování tzv. kulturních domů v době státního socialismu a jejich fungování do současnosti. Dotazník byl poprvé distribuován v „papírové“ i plně on-line podobě, což se osvědčilo a přispělo ke zvýšení návratnosti dotazníku.

Dotazníkové výzkumy ČNS představují zajímavý a prozatím ne příliš odborně vytěžovaný archivní materiál listinné povahy. Tyto výzkumy byly realizovány v letech 1958–2016 pod garancí významných představitelů oboru. Jde o jedinečný pramen s velkým vědeckým potenciálem díky soustavnému shromažďování tohoto materiálu a díky tematicky širokému spektru. Množství informací obsažených v dotaznících, fyzický stav, omezená dostupnost dotazníků z důvodů nedostatku prostoru a stále badatelný a také pokrytí napříč regiony České republiky vedly k jejich digitalizaci – elektronická forma umožní jejich postupné zveřejnění a zpřístupnění široké veřejnosti. Zveřejnění digitalizovaných dokumentů v elektronické databázi naplňuje několik úkolů vyplývajících z Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice a ze současně platného Plánu péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2023–2030 (Č.j. MK 1751/2023 ORNK) - především body 2.3., 1.2 a 3.5.). Pro ČNS znamená pasportizace, čili vytvoření metadat zdigitalizovaných dotazníků zajištění jejich duplicitní archivace na elektronických médiích a zároveň možnost dalšího využití těchto materiálů včetně seznámení odborné i široké laické veřejnosti s výsledky činnosti ČNS v minulých desetiletích.

Během roku 2024 byla zpasportizovaná další důležitá část dotazníků. U jednotlivých digitalizovaných souborů proběhla kontrola úplnosti a porovnání dat s originály, bylo

provedeno jejich systematické pojmenování a zařazení. Každý jednotlivý dotazník byl pasportizován po formální a obsahové stránce a takto zpracovaná metadata byla uložena do speciálně upravené elektronické karty se záznamem o digitalizaci archivního materiálu. Dne 17. ledna 2024 bylo formálně a protokolárně ukončeno předání archiv ČNS do Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, a to včetně všech papírových dotazníků. Zveřejnění digitalizovaných dotazníků je plánováno na léta 2026–2028.

Ekonomická agenda a grantové projekty, účetní uzávěrka

ČNS by jen stěží mohla realizovat své aktivity bez zajištění externích zdrojů financování prostřednictvím grantových prostředků. Rok 2024 byl v tomto ohledu úspěšný, neboť ČNS uspěla v grantových programech Rady vědeckých společností ČR i Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury.

Dotace Ministerstva kultury podpořila vydání *Národopisného věstníku 2024, ročník XLI (83), číslo 1* (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 110 255,82 Kč, podíl MK činil 73 000,- Kč (66,21 % celkových nákladů). Druhým projektem podaným k Ministerstvu kultury byl projekt *Bibliografická databáze národopisných příspěvků: kontrola a úprava stávajících záznamů a doplnění databáze* (řešitel Martin Novotný). Celkové náklady na projekt činily 58 917,76 Kč, podíl MK činil 35 000,- Kč (59,40 % celkových nákladů). Rada vědeckých společností ČR podpořila vydání *Národopisného věstníku 2024, ročník XLI (83), číslo 2* (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 89 370,92 Kč, podíl RVS činil 55 000 Kč (61,54 % celkových nákladů). RVS podpořila také projekt *Digitalizace a pasportizace dotazníků ČNS - 6. etapa* (řešitel Roman Malach). Celkové náklady na projekt činily 35 300,- Kč, podíl RVS činil 21 000,- Kč (59,49 % celkových nákladů).

Přehled příjmů a výdajů ČNS za období od 1. ledna 2024 do 31. prosince 2024 (zpracovala Ing. Olga Mazouchová, účetní ČNS):

Příjmy	
členské příspěvky	99200
dotace	556335
publikace (prodej a digitalizace)	290
přijatý úrok zdaněný	7182
	663007

Výdaje	
poštovné	12492
kancelářské potřeby	1052
občerstvení, květiny	8567
posudky	381800
graf.příprava, tisk, digitalizace,	
IT	147420
překlady	22520
ostatní režie	29652
	603503

K 31. prosinci 2024 byl konečný zůstatek na běžném účtu ČNS **137 560,43 Kč** na účtu Dárcovského fondu **32 736,00 Kč** a na termínovaném vkladu zřízeném z rozhodnutí HV ČNS při účtu Dárcovského fondu **158 873,13 Kč**. Zůstatek na pokladně **7429,- Kč**.

Semináře, konference a další akce

ČNS pokračovala v roce 2024 v přípravě pořádání a spolupořádání odborných konferencí a workshopů, a to v úzké součinnosti s kolektivními členy ČNS.

Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při ČNS ve spolupráci s Ústavem evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Podbrdským muzeem v Rožmitále pod Třemšínem a Městem Rožmitál pod Třemšínem uspořádala ve dnech 22.–24. května 2024 konferenci s názvem *Zakládání vesnic na dominikální půdě, jejich stavební vývoj a současnost*.

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně uspořádala pracovní zasedání Komise pro lidové obyčeje České národopisné společnosti a Subkomise pro lidové obyčeje MKKKK na téma *Proměny obyčejové tradice a její vnímání v současnosti*. Zasedání se uskutečnilo ve dnech 11.–12. června 2024 v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

Členové a přátelé České národopisné společnosti a Národopisnej spoločnosti Slovenska se sešli na šestém ročníku neformálního společenského setkání na vrcholu Velké Javořiny, a to (s ohledem na mimořádné klimatické podmínky) ve dvou termínech – 14. září 2024 a 26. října 2024.

Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO

Mezinárodní spolupráce ČNS byla v roce 2024 nadále především ve znamení spolupráce s organizací *UNESCO* (viz níže). Kromě toho ale ČNS pokračovala i ve své dlouholeté spolupráci s dalšími organizacemi, zejména *WCAA – World Council of Anthropological Associations* (členem je od roku 2014). Dne 7. února 2024 se zástupci ČNS Eva Kuminková a Oto Polouček zúčastnili online jednání *The World Council of Anthropological Associations* (WCAA) zaměřeného na téma publikační a citační praxe. Proběhlá diskuze povede k formulaci a zveřejnění základních doporučení, jak publikovat v antropologii, etnologii a příbuzných oborech. Na jednání zazněla kritika dominance citačních indexů v hodnocení a financování vědy a doporučení, aby antropologové a etnologové volili takové publikační strategie, aby výsledky svých výzkumů zpřístupnili nejen mezinárodní odborné komunitě, ale i zkoumaným komunitám v jejich rodném jazyce.

ČNS je od roku 2011 též přidruženým členem *ICCN – Inter-City Intangible Cultural Cooperation Network* – mezinárodní organizace pracující v oblasti ochrany nehmotného kulturního dědictví a sdružující především místní samosprávy a nevládní kulturní organizace, které pracují v této oblasti. ICCN rozvíjí řadu aktivit, jejichž vyvrcholením jsou každoroční konference a workshopy. V současné době tvoří členskou základnu organizace přes 30 místních samospráv z 25 zemí světa. Rozšiřuje se také počet přidružených členů, mezi kterými jsou kromě ČNS také další organizace akreditované při Úmluvě o zachování nehmotného kulturního dědictví UNESCO, z ostatních jsou to např. Algemesi museum (Španělsko), Tropen museum (Nizozemsko), Association Nationale Cultures and Traditions (Francie), Standing Committee for the Euro Mediterranean Partnership of Local and Regional Authorities COOPEM (Itálie), Khmer Arts (Kambodža), The Culture and Heritage Institute at Centennial College (Kanada), Institute of Multicultural Education YISWIND (Čína), Forum of Algerian Citizenship & Modernity (Alžírsko) a další.

ČNS je od roku 2010 akreditována při *Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO* a naplňuje poradní funkce pro Mezivládní výbor této úmluvy. Zároveň je členem Fóra nevládních organizací (NGO Forum), které sdružuje akreditované organizace za účelem efektivnějšího zapojení do naplňování Úmluvy a práce Mezivládního výboru.

ČNS byla na 18. zasedání Mezivládního výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO, které proběhlo ve dnech 6.–8. prosince 2023 v botswanském Kasane, zvolena na léta 2024–2027 do Evaluačního orgánu – poradního orgánu zmíněného

Mezivládního výboru. Pro ČNS to znamená mimořádnou globální prestiž, ale zároveň značnou organizační i odbornou výzvu, mj. potřebu personálně zajistit každoroční vyhodnocení přibližně šedesáti nominací předložených k zápisu do seznamů nemateriálního kulturního dědictví UNESCO fungujících dle Úmluvy.

V roce 2024 byla za ČNS pověřena koordinací a reprezentováním ČNS v UNESCO prof. PhDr. Martina Pavlicová, CSc. Dne 11. března 2024 proběhlo školení kolegia hodnotitelů nominací pro zápis na Seznam nemateriálních statků UNESCO z řad členů ČNS. Dne 4. června 2024 bylo odesláno hodnocení 67 nominací nemateriálních statků a projektů na jejich zachování do všech tří mechanismů (seznamů) Úmluvy, které zpracovalo 15 hodnotitelů z řad členů ČNS. Administraci celého hodnocení měly na starosti prof. M. Pavlicová a Mgr. Terezie Řánková. Ve dnech 24.–28. června 2024 se uskutečnilo zasedání evaluačního výboru UNESCO, a to v Paříži. U všech 67 nominačních spisů bylo dosaženo konsensu, u 20 nominací byl zahájen proces dialogu. ČNS byla zastoupena prof. M. Pavlicovou. V termínu 17.–19. září 2024 se uskutečnilo další zasedání evaluačního výboru UNESCO (v online formě), které hodnocené nominace projednávalo. ČNS byla opět zastoupena prof. M. Pavlicovou, většina nominací byla doporučena k zápisu. Ve dnech 2.–7. prosince 2024 proběhlo v Asunciónu v Paraguay zasedání mezivládního výboru pro Nemateriální kulturní dědictví UNESCO, které nominace schvalovalo. Za Českou republiku se ho účastnila členka ČNS dr. E. Kuminková.

ČNS dále spolupracuje se sesterskými národopisnými společnostmi na Slovensku a v Polsku. Spolupráce s *Národopisnou spoločnosť Slovenska* se týká především recipročního zveřejňování informací na webových stránkách obou společností, nabídky publikačních aktivit v odborných časopisech vydávaných ČNS, respektive NSS. Ve dnech 25. a 26. dubna 2024 se v Martine uskutečnilo 22. Valné shromáždění a následná konference NSS. Jednání se jako čestný host zúčastnil předseda ČNS PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D., který jménem ČNS přednesl zdravici. I v roce 2024 uspořádaly ČNS a NSS společné setkání na vrcholu Velké Javořiny (viz výše).

ČESKÁ NÁRODOPISNÁ SPOLEČNOST, z. s.
Národní 3
117 20 PRAHA 1

